

šec, so se slovinski obredi *) še dobro obdržali, tako da se v Kastavskih cerkvah sami psalmi velkega tedna in božične juterne (juternice) samo vzamejo po latinsko, njih berila pa, „Tebe Boga hvalimo“, vse sv. maše in vsi drugi obredi se pojejo, in vse kar se glasno moli, se moli slovinsko (slovensko) skoz celo leto.

Na Voloskem, Veprincu, v Moščenicah in Beršecu, se vzame po latinsko božična juterna, pri kateri pa „Tebe Boga hvalimo“ ostane slovinsko, sami psalmi velkega tedna in večerne (večernice) o velikih praznikih; — vse drugo je ostalo po starem slovinsko.

V Lovranskih cerkvah se pred poslednjem župnikom (fajmoštrom) nikolj nobena beseda ni slišala latinsko peti ali glasno moliti; sedaj je pa takole pomešano: sv. maše, bilje (merlice), večernice in vse, kar je z orglami, je latinsko; pa v latinski peti maši so listi in evangelji, kakor tudi slednice (sequentiae) o velikih praznikih, ki jih imajo, in njih osminah (oktavah), ki se od oltara in iz orgel menjama spojejo, še slovinske ostale. Druge pete maše, bilje in vsi drugi cerkveni obredi, pri katerih orgle ne pojejo, se opravljajo po slovinsko. Na blagoslovih (žegnih) se pa včasih trije jeziki rabijo: „častimo te“, in „Sveti“ se poje po laško, litanie po latinsko, psalm z molitvami za občinske potrebe pa po domače. Božična juterna je še vsa slovinska, ravno tako tudi psalmi; velki teden so le psalmi latinski. V ti tehantii, v Beršecu je še neki star prave časti vreden duhoven gospod, z imenom Petar Fergačić, kateri glagolsko mašuje, in na glagolski brevir Boga moli; on je, mislim, zadnji pravi glagolita v ti škofii, ki se ni družega, ko glagolice in slovinskega bogoslovstva učil, ako ima lih še neke tri druge duhovne, ki glagolitsko mašujejo, pa so se z glagolico že tudi nekoliko latinščine učili.

V dekanatu Jelšanskem so samo v župi Klanjnoj taki slovinski obredi kakor v sosednji Kastvi; podružnica Bergudima v petih sv. mašah samo liste in evangelje po slovinsko moli, družega ne; v Munah in Vodicaah je od oltara sedaj vže vés obred latinski; ljudstvo pa vso mašo, kjer orgel ni, „slavo“ in „véro“ po slovinsko odpeva, kakor je od nekdanj vajeno, ko se ma je še po slovinsko maševalo.

Na večerni strani Učke v dekanatu Keršanskem, ki ima tele župe: Keršan, Šumbar, Cepič, Kozljak, Sušnjevica, Berdo, Paz, Boljun, Vranja in Dolenjavas so samo v Kozljaku, kjer neki verl Dalmatin, opravitelj župe, glagolsko mašuje služeči se v vsih družih duhovnih opravilih slovinskega jezika, še ostali starinski slovinski obredi; drugod duhovni v petih mašah vzamejo samo liste in evangelje po slovinsko, družega ne. Ravno tako je v dekanatu Pičanskem, pod kterega spadajo sledeče župe: Pičan, Kerbune, s. Ivanac, Gračišće, Gologorica, Lindar, Novake, podružnici Zarec in Borut. Tako je tudi v dekanatu Pazinskem s sledečimi župami: Pazin, Stari Pazin, s. Petar, Žminj, Krinjga, Tenjan, Terbiš, Beram, Kaščerga, Gerdoselo, podružnica Keršikla (tukaj je še en glagolita) in pa Zamašk. V dekanatu Buzetskem se pojejo listi in evangelji po mojem znanju samo v sledečih župah po slovinsko: v Lanjšcah, Roču, Humu, Grimaldi, Draguču, Račici in Sovinjaku; drugo in drugod je vse latinsko. Terpljenje Jezusovo se skoro povsod v imenovanih krajih vse štirikrat po slovinsko spoje; tako so v nekterih krajih, kakor v Lindaru na biljah berila ostale slovinske; po več mestih se procesije opravljajo

v slovinskem jeziku, sveče ob svečnici in oljke na cvetu nedeljo se blagoslové po slovinsko.

Sveti sakramenti se tudi od nekterih duhovnov v nekterih krajih po slovinsko delé, kar je ljudem prav ljubo; ali vse drugo, zunaj evangeljev in listov, kateri so krepko v navadi vterjeni ter ne bi se dali brez velicega ljudstvenega nezadovoljstva z latinskimi premeniti, je večidel župnikom na voljo dano; in zato se tudi menja, kakor se župniki menjajo.

Skor povsod v imenovanih župah, kadar velka maša mine, ktera se začne po mestih o pol enajstih, pa tudi ob enajstih, poklekne duhoven, kelh v rokah deržeč, pred oltar, in poje z ljudmi skupa trikrat: „Budi hvaljeno po vse vrime Izusa i Marie slavno ime“; potle moli angelsko češčenje; o velikonočnemu času pa poje: Kraljica nebeška raduj se, alleluja itd. Med tem zvoní poldne, ali je lih poldne ali ne.

J. V.

Slovanski popotnik.

* Kako radi Rusi berejo pesmi, se iz tega vidi, da se je od leta 1770 do 1838 samo 126 spevnikov po 1000, 2000, 3000 in še več iztisov natisnilo. Ako bi se bilo vsakikrat le 1000 iztisov natisnilo, zneso to 126.000 iztisov. Če se pomisli, da med prostim ljudstvom grejo kukve od rok do rok, in to posebno na Ruskem, se zamore vzeti, da je 100 ljudi eno tako knjigo bralo; tedaj bi bilo bravcev 12.600.000. Cena tacih spevnikov je bila od 1 do 25 rubljev; tedaj se zamore misliti, da so bili nekteri posebno obširni.

* V Lomboru se je pred šestimi leti vstanovila serbska čitavnica. Šestdeset in nekoliko osnovnih udov se je zavezalo vsako leto 10 gold. plačati, in sicer 6 za glavnico in 4 za stroške. Glavnica se je do letos narasla na 8000 gold.; le škoda, da je več udov odstopilo.

* Dr. Rieger prestavlja v česki jezik imenitni Irwingov spis: Machometa.

* Ravno je prišel prvi zvezek Rittersbergovih českich novel (povest) na svitlo.

* Česki pisatelj Pícek bo letos zopet izdal zvezek svojih pesem.

* Numizmatiško društvo v Pragi je izdalo prvi zvezek popisa dozdanj znanih českich denarjev in svetinj. Celó delo bo obseglo 17 zvezkov, k vsacemu zvezku se bodo pridjale 4 table podob.

* Od leta 1830 do zdaj je na Ruskembilo 55 bark okolj zemlje poslanih, in sicer od vlade 24, od društva rusko-amerikanskega 28, od Rumlanovega 1, od društva Čudskega za ribolov 2.

Preklic stare moríti.

(Konec.)

Postavljeni dan napoči, in dečki vervijo vsak s svojo rožo okinčan pred kralja. Ko zagledajo pšenični klas za klobukom svojega tovarša, se na glas rugati začnejo rekoč: bedák, klas ni roža!

Kralj že iz daleka med fanti zapazi s klasom mladenča; stopivši k njemu ga objema: „ti, moje predrago dete, moj zlati sin“ — mu veli — „ti si moj zét, ti si moj vredni nastopnik“. „Ni je, moji dečki, lepše rože nad pšeničnim klasom — veli kralj proti mladini obernjen — „kadar se valovi na polji po zlatem klasju zibljejo, nošeni od zgodnega poveterca, radosti mesta najti ne moremo; ko nam se pa iz njega moke bela povetica vroča na mizo prinese, nam prijetneje diši ko vsaka vertna še tako dišeča roža. Te rože pridno sadíte, še marneje jih plevíte!“

Obernjen k mladenču s klasom kralj vpraša: „sinek moj! od kod modrost tolika tebi v tvoji mladosti?“

*) Glagolice in druge ilirske obredne bukve iz Rima od razmnožitelstva vére imenujejo svoj jezik slovinski. Obred ali liturgia. Pis.